

Nr 152

Av herrar Andersson i Örebro och Nordgren, om offentlig auktorisation av låssmeder.

(Lika lydande med motion nr 117 i Första kammaren)

Sedan lång tid gäller en vidsträckt näringsfrihet för svenska medborgare, innebärande att flertalet yrken och sysselsättningar inom bl.a. handel, hantverk och industri kan utövas utan hinder av legala restriktioner. Undantag från denna väsentliga grundprincip har stadgats i vissa sammanhang, där samhällets och medborgarnas intressen bedömts kräva särskilda garantier i fråga om näringsidkares utbildning, kvalitet på tillhandahållna varor och tjänster, offentlig kontroll och insyn i verksamheten m.m.

Sådana garantier har åstadkommit bl.a. genom speciallagstiftning med reglering av viss yrkesutövning och genom krav på auktorisation för vissa grupper av näringsidkare.

För låssmedsyrket gäller för närvarande inga restriktioner av detta slag. Den som så önskar kan när som helst etablera ett företag i branschen.

Enligt vår uppfattning måste detta förhållande betecknas som starkt otillfredsställande.

I låssmedernas arbetsuppgifter ingår bl.a. installation av lås och låsordningar i lägenheter och fastigheter, reparation av lås och låsstycken, nyckeltillverkning, rådgivning till allmänheten i lås- och skyddsfrågor etc.

Allmänheten kan i detta sammanhang ställa berättigade krav på att vederbörande yrkesutövare besitter erforderliga tekniska kunskaper samt att uppdraget icke missbrukas i brottsliga syften. Om garantier härför saknas, kan följden bli att installation av lås sker på otillfredsställande sätt, varigenom inbrott underlättas, eller att den anlitade låssmeden själv vidtager åtgärder i avsikt att vid ett senare tillfälle bereda sig tillträde till en eller flera lägenheter.

Bristen på offentlig kontroll av företag och företagare inom låssmedsyrket kan således medföra en otillfredsställande begränsning av medborgarnas skydd för personlig säkerhet och privat egendom. Under senare år har vid några tillfällen förekommit att personer i låssmedsföretag missbrukat allmänhetens förtroende och utnyttjat nyckelkopior och huvudnycklar för inbrott och annan brottslig verksamhet. Genom en effektiv kontroll av i branschen sysselsatt personal, inriktad främst på vederbörandes tidigare laglydnad och levnadsförhållanden, torde sådana företeelser i väsentlig utsträckning kunna förebyggas. Också krav på hög yrkesteknisk stan-

dard skulle av allt att döma medföra en utveckling i denna riktning. Star-ka skäl synes därför tala för att medborgarnas intressen i förevarande sam-manhang tillgodoses genom någon form av kontroll av företag och före-tagare inom låssmedsyrket.

Sveriges låssmedsmästares riksförbund bildades år 1955 med syfte att verka för upprätthållande av en yrkesskicklig kår av låssmeder, väl ägna-de att uppfylla allmänhetens berättigade krav på redbarhet och pålitlighet. Förbundet är en sammanslutning av självständiga företagare inom bran-schen och har för närvarande ca femtio medlemmar i olika delar av landet. Utanför sammanslutningen står ca femtio företagare. Såsom medlem kan enligt förbundets stadgar, 3 §, antagas varje självständig företagare som be-driver låssmedsverksamhet och besitter för yrkesutövningen erforderlig skicklighet och erfarenhet samt gjort sig känd för redbarhet.

Medlemsansökande företagare har tidigare ålagts att styrka sin redbar-het genom företeende av s.k. vandelsintyg.

Genom nya riktlinjer för den allmänna brottsregistreringen har emeller-tid användningen av vandelsintyg starkt beskurits i samband med lagstift-ning år 1965 om polisregister m.m. Reformen föranleddes i detta stycke främst av att den önskvärda återanpassningen i samhället av personer med tidigare brottslig verksamhet och dylikt icke borde motverkas genom prin-cipiellt omotiverade krav på strafflöshet för erhållande av olika anställ-ningar i offentlig eller privat verksamhet. Mot denna väsentliga grundprin-cip i modern kriminalvård har vi självfallet intet att erinra.

Trots detta måste konstateras att vissa sysselsättningar har sådan karak-tär att personer med brottslig »belastning» först efter en viss tids ådaga-lagd redbarhet bör anförtrös dylika arbetsuppgifter. Till denna kategori av sysselsättningar bör utan tvekan hänföras yrken där vederbörande yrkes-utövare direkt eller indirekt ansvarar för betydande förmögenhetsvärden.

Kontakter mellan allmänheten och företrädare för dessa yrken bygger på ett förtroende hos medborgarna för den pålitlighet och redbarhet som vederbörande yrkesutövare förväntas representera.

Ett upprätthållande av detta förtroende kan betraktas som ett starkt all-mänt intresse. I allmänhet har detta möjliggjorts genom en mer eller mindre omfattande offentlig eller privat undersökning av vederbörandes personliga förhållanden i samband med nyanställningar eller påbörjande av självständig yrkesutövning. En sådan kontroll är också motiverad av hänsyn till de människor som tidigare begått brott av mera allvarlig be-skaffenhet. En lämplig återanpassning till ett normalt samhällsliv förut-sätter ofta att möjligheterna till förnyad brottslig verksamhet såvitt möj-ligt begränsas.

I sammanhanget bör nämnas att möjligheterna att omedelbart uppdaga och avslöja ett eventuellt brottsligt förfarande är särskilt små i fråga om

låsmedernas verksamhet. Nyckelkopior och huvudnycklar kan med största lätthet undangömmas eller nytillverkas av den enskilde låssmeden för att senare utnyttjas i brottslig verksamhet, kanske först sedan flera år förflutit. Sambandet mellan ett ev. inbrott och byte eller reparation av lås några år tidigare låter sig då svårligen fastslås.

Enligt vår mening föreligger således starka skäl för någon form av offentlig kontroll av yrkesutövare inom låssmedsbranschen. Sådan kontroll synes företrädesvis böra anordnas såsom auktorisation av låssmeder vilka uppfyller vissa krav i fråga om tidigare redbarhet och yrkestekniska kunskaper. Väsentligt i sammanhanget synes vara dels att det auktoriserande organet åtnjuter ett betydande allmänt förtroende, dels att den undersökning som föregår auktorisationen i varje särskilt fall har sådan omfattning att en effektiv kontroll upprätthålles. I princip torde dock auktorisationen kunna handhas av både myndigheter och privata institutioner.

Sedan lång tid har Sveriges låssmedsmästares riksförbund undersökt olika möjligheter att skapa en tillfredsställande auktorisation för låssmedsyrket, i syfte att ge allmänheten tillgång till en pålitlig och tekniskt kunnig kår av yrkesutövare. I nära samarbete med Sveriges hantverks- och industriorganisation, SHIO, har utarbetats stadgar för en auktorisationsnämnd, benämnd »SHIO:s auktorisationsnämnd för låssmeder». Dessa stadgar har av SHIO godkänts genom beslut den 21 april 1966 och av förbundet genom beslut av dess årsstämma den 23 april 1966. Av stadgarna framgår bl.a. att nämnden består av tre ledamöter varav två utses av Sveriges hantverks- och industriorganisation och en av Stockholms handelskammare. Minst en av ledamöterna skall besitta juridisk sakkunskap.

Auktorisation meddelas till kvalificerade företag inom branschen utan hänsyn till huruvida vederbörande företagare är medlem av Sveriges låssmedsmästares riksförbund, annan organisation eller saknar förbundsanknytning.

Auktorisation förutsätter vissa yrkestekniska kvalifikationer hos vederbörande företagsledare samt styrkt redbarhet i fråga om all personal inom företaget som sysselsättes i låssmedsverksamheten. För att auktorisationen skall medföra en ur allmänhetens synpunkt tillfredsställande kontroll är det önskvärt, att auktorisationssökande företagsledare samt dennes anställda till nämnden kan inge utdrag ur polisregister eller kriminalregister, utvisande att vederbörande yrkesutövare under viss tid ej fällts till ansvar för brottslig verksamhet av mera allvarlig karaktär. Det bör understrykas att varje enskild yrkesutövare självständigt skulle anskaffa och till nämnden insända registerutdrag samt att nämnden och dess ledamöter enligt stadgarna är bundna av tystnadsplikt vid behandlingen av sådana uppgifter. Detta förutsätter en ändring av gällande lag om polisregister.

För den händelse man skulle finna skäl tala emot en sådan utvidgning

av möjligheterna att erhålla utdrag ur polisregister eller kriminalregister bör någon form av offentlig auktorisation av låssmeder genom länsstyrelse eller — i Stockholm — överståthållarämbetet anordnas på motsvarande sätt som nu gäller för enskilda bevakningsföretag.

Med hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag i syfte att bereda ökade möjligheter till noggrann prövning och auktorisation av yrkesutövare inom låssmedsyrket.

Stockholm den 19 januari 1967

Sven G. Andersson (fp)

Hans Nordgren (h)
